

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA MUHASEBE EĞİTİMİNE KRONOLOJİK BİR BAKIŞ

Hatice Şimşek ^{1*}

Özet: Muhasebe, para ile ifade edilebilen işlemlere ilişkin verilerin çeşitli kaynaklardan toplanıp kaydedilmesi, özetlenmesi, raporlar şeklinde sunulması, analizi ve yorumlanması sürecidir. Organizasyonlarda karar alınmada yardımcı olabilecek birçok bilgi muhasebe tarafından sağlanmaktadır. Günümüzde kuruluşların en önemli sorunlarından birisi de, sağlıklı bir muhasebe sistemlerinin olmamasıdır. Bu durum ise kuruluşların sağlıklı biçimde finansal ve yönetsel kararlar almalarının önüne set çekmektedir. Muhasebe yüzyıllardır bütün toplumlar ve ülkemiz için çok önemli yer edinmiştir. Dolayısıyla bu kadar değerli bir alanın tarihini incelemek de oldukça önem arz etmektedir. Ülkemizde devlet muhasebesinin kökenleri oldukça eski yüzyıllara uzansa da, ticaretin ve sanayinin on dokuzuncu yüzyıldan itibaren gelişmeye başlaması, işletme muhasebesi ve eğitimi konusunda çoğunlukla gelişmiş ülke uygulamalarını takip etmek durumunda kalınmıştır. Dolayısıyla muhasebenin, muhasebe mesleğinin ve muhasebe eğitiminin gelişim sürecinde gelişmiş ülkelerin gerisinde kalınmıştır. Böylece de muhasebe alanı ülkemizde istenilen ölçüde gelişim göstermemiştir. Ülkemizde muhasebenin, muhasebe mesleğinin ve muhasebe eğitiminin gelişim sürecini pek çok faktör etkilemiştir. Gerek ülkemizde gerekse dünyada muhasebenin önemi ve kullanımı gün geçtikçe artış göstermektedir. Bu çalışmada Osmanlı İmparatorluğu'nda Cumhuriyet öncesi teknik, ticari ve muhasebe eğitimi konusunda açıklamalar yapılmıştır. Sonrasında da Osmanlı İmparatorluğu'nda Cumhuriyet öncesi muhasebe eğitimi konusunda bir kronoloji oluşturulmuştur. Bu çalışma Osmanlı İmparatorluğu'nda Cumhuriyet öncesi dönemde muhasebe eğitiminin kronolojik gelişim seyrini göstermesi bakımından son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Mesleki Eğitim, Kronoloji, Osmanlı İmparatorluğu, Muhasebe

A CHRONOLOGICAL OVERVIEW OF ACCOUNTING EDUCATION IN THE OTTOMAN EMPIRE

Abstract: Accounting is the process of collecting data related to transactions that can be expressed in money, recording, summarizing, presenting in the form of reports, analysis and interpretation from various sources. A lot of information that can help in making decisions in organizations is provided by accounting. One of the most important problems of organizations today is the lack of a healthy accounting system. This situation prevents organizations from making healthy financial and managerial decisions. Accounting has gained a very important place for all societies and our country for centuries. Therefore, it is also very important to examine the history of such a valuable area. Although the origins of government accounting in our country date back to quite old centuries, the development of commerce and industry from the nineteenth century has been compelled to follow the practices of developed countries in business accounting and education. Therefore, in the development process of accounting, accounting profession and accounting education, it was left behind developed countries. Thus, the field of accounting has not developed to the desired extent in our country. Many factors have affected the development process of accounting, accounting profession and accounting education in our country. The importance and use of accounting is increasing day by day, both in our country and in the world. In this study, explanations were made about the pre-Republican technical, commercial and accounting education in the Ottoman Empire. Subsequently, a chronology was created on pre-Republic accounting education in the Ottoman Empire. This study is extremely important in terms of showing the chronological

development of accounting education in the pre-Republic period in the Ottoman Empire.

Keywords: Accounting Education, Vocational Education, Chronology, Ottoman Empire, Accounting

¹**Adres:** İstanbul Gelişim Üniversitesi/İstanbul Gelişim Meslek Yüksekokulu/ 34310, İstanbul, Türkiye

***Sorumlu Yazar:** hasimsek@gelisim.edu.tr

Atıf: Şimşek, H. (2021). Osmanlı İmparatorluğu'nda Muhasebe Eğitimine Kronolojik Bir Bakış, 5(1): 28-32.

1. GİRİŞ

Muhasebe, tarih boyunca önemli değişimler yaşamış ve günümüze kadar önemi gitgide artmıştır. Bir ülkedeki muhasebe sistemi, o ülkenin hukuki yapısı, vergi kanunları, kültürel yapısı, teknolojideki ve ekonomideki değişimler gibi birçok faktörün etkisi altında gelişimini devam ettirir. Bu faktörlerin etkisi ülkeden ülkeye farklılık göstermesi sebebiyle söz konusu ülkelerdeki muhasebe sistemleri de çeşitli şekillerde gelişerek, dünya çapında muhasebe sistemlerinde çeşitlenmeye yol açmaktadır. Muhasebenin organizasyonlardaki ve toplumdaki fonksiyonlarında ortaya çıkan değişimlere paralel olarak; muhasebecilik mesleğinde de değişme olmuştur. Eğitimin tarihi de insanlık tarihi kadar eskidir. Eğitim günümüze kadar pek çok değişime uğramıştır ve yüzyıllardır ulusların geleceği için değerli bir yatırım olarak görülmüştür. Bireylere, “ilgili mesleğin gerektiği bilgi ve edimlerin kazandırılmasına ilişkin” verilen eğitime “mesleki eğitim” denir. Mesleki eğitimde amaçlanan, insanların mesleki gelişimlerini sağlayabilmek ve onları mesleğin gerektirdiği niteliklere hazırlamak ve ticaret, üretim ve hizmet sektörleri için kalifiye eleman yetiştirmektir. Mesleki eğitim uygulamaları ülkeden ülkeye çeşitlilikler göstermektedir. Dolayısıyla ülkeler mesleki eğitim sistemlerinde kendi ülkelerine uygun olacak politikaları uygulamaktadırlar. Muhasebe eğitimi de mesleki eğitim türlerinden birisidir. Muhasebe eğitiminde amaçlanan; bireye mesleğin gerektirdiği bilgilerin ve becerilerin aktarılmasıdır. Söz konusu bilgiler ve beceriler ders programları aracılığıyla öğrencilere aktarılmaktadır.

Bu açıklamalar ışığında bu çalışmada öncelikle eğitim ve mesleki eğitimin öneminden bahsedilmiş, daha sonrasında ise muhasebe eğitimi üzerinde durulmuş, Osmanlı İmparatorluğu'nda Cumhuriyet öncesi mesleki ve teknik eğitim ve muhasebe eğitimi konuları incelenmiştir. Son olarak da Cumhuriyet öncesi muhasebe eğitimine ilişkin kronoloji oluşturulmuştur.

2. 2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Muhasebe Eğitimine İlişkin Genel Bilgiler

Eğitim, “kişinin davranışlarında kendi yaşantısı aracılığıyla istenilen yönde değişme meydana getirme ve gerekli bilgi, beceri, davranış ve düşünce kalıplarını aktarma süreci” olarak tanımlanmaktadır (Altın, 2009: 15). Bir başka deyişle eğitim, “insanlarda davranış değişikliği meydana getirme sürecidir. Mesleki eğitim ise, “bireye söz konusu mesleğin gerektirdiği bilgi, yetenek ve davranışların kazandırılmasını amaç edinen” bir eğitim türüdür. Mesleki eğitim, eğitimi

alan kişinin iş hayatındaki başarısını doğrudan etkileyeceğinden, kişiyi her açıdan iş yaşamına hazırlayacak nitelikte olmalıdır. Dolayısıyla bireylerin mesleki yönelimleri erken yaşlarında belirlenip, gerekli mesleki eğitim sağlanmalıdır. Bununla birlikte mesleki eğitim bireye, o mesleğe ilişkin duygusal, zihinsel, sosyal ve ekonomik faktörler düşünülerek verilmelidir. Eğitim çeşitleri içerisinde sürekli olarak değişime ve yenilenmeye gereksinim duyulan, mesleki ve teknik eğitimidir. Mesleki ve teknik eğitim, farklı alanlarda gereksinim duyulan nitelikli insan gücünün karşılanması için son derece önem taşımaktadır. Teknolojinin gelişimine bağlı olarak bilginin sürekli artması, bilgi üretimini ve işlevsel bilgiyi öğrenmenin önemini artırmıştır (Çamtosun, 2008:9).

Muhasebe eğitimi ise; “işletmelerin kararlarına yönelik faydalı bilgilerin saptanarak toplanması, işlenmesi, denetlenmesi, raporlar şeklinde özetlenmesi ve raporlanan bilgilerin karar alma süreçlerinde nasıl kullanılacağına ilişkin öğrencileri bilgilendirmek ve söz konusu bilgilerin uygulanmasına yönelik öğrenci yeteneğinin gelişen bilgi teknolojilerinden de faydalanılarak geliştirilmesidir”. Muhasebe eğitiminde amaç, muhasebenin temel kavramları ve ilkeleri öğrenciye aktararak, öğrencilerin bilgiyi oluşturması, ölçmesi ve analiz edip, karar alma sürecinde kullanmasının sağlanmasıdır (Çemrek, 2017:8). Muhasebe eğitiminin bir başka amacı da kişilere ekonomiye ilişkin verilecek kararlarda doğru ve güvenilir finansal bilgilere, ne şekilde ulaşılabileceğini öğretmektir (Kurnaz, 2017:37). Muhasebe eğitiminin kalitesini ve yeterliliğini, mesleğe yönelik bilgi ve yeteneklerin verildiği ders programları, içerikleri, araçları, öğretim elemanlarının özellikleri ve öğrencilerin özellikleri belirleyecektir (Bulut, 2018:2).

Günümüzde muhasebe öğretimi, öğrencilere vizyon veren, insan davranışlarını irdeleyen ve anlamaya çalışan bir davranış muhasebesi şeklinde de verilebilmektedir (Aksakaloğlu, 2013:59). Küreselleşme, teknolojik, ekonomik ve işletmecilik alanındaki gelişmelere paralel olarak bilginin öneminin artıyor olması, yeni finansal araç ve tekniklerin kullanılması; muhasebe eğitiminin de yeni dünya düzenine göre güncellenip şekillendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla muhasebe eğitimi ve eğitim programı değişim sürecinde güncelliğini hiçbir zaman yitirmemelidir. Muhasebe eğitim programının tüm çevresel gelişimlere bağlı olarak sürekli olarak yeniden yapılandırılması gerekir (Altın, 2009:53).

2.2. Osmanlı İmparatorluğu'nda Cumhuriyet Öncesi Mesleki Ve Teknik Eğitimi

Bilginin tüm yönleriyle gelecek kuşaklara aktarımını sağlayan, millet duygusunun aşılmasındaki en etkili araçlarından birisi olan eğitim, yüz yıllardır bulunduğu sosyal ve siyasal yapıdan etkilenip, sürekli değişime uğramıştır. Osmanlı Devleti de gerek millet duygusunu aşılama gerekse sosyal yapıyı daha verimli duruma getirmek amacıyla eğitime önem vermiş ve On sekizinci yüzyıldan itibaren eğitimde ciddi ilerlemeler kaydetmiştir. Öncesinde yalnızca bir hizmet olarak görülen eğitim; gerek askeri alanlarda gerekse sivil hayatta da geliştirilmeye çalışılmıştır. Buna bağlı olarak aynı dönemde eğitim ile pek çok kurumun temeli atılmış, batı ile açılan ara kapatılmaya çalışılmıştır. Yine bu dönemde birçok yabancı eser Türkçeye çevrilmiş, ilköğretim eğitimine zorunluluk getirilmiş, yabancı dile önem verilmiş ve rüştiye okulları açılmıştır. On sekizinci yüzyılda yapılan bütün yeniliklerin, öncelerden farkı ise halktan kopuk bir şekilde yapılmaması ve halkı doğrudan ilgilendiren ortaöğretim okullarının, mesleki ve teknik okulların açılmasıdır.

Osmanlı döneminde eğitimin, toplumu dönüştürme işlevinden ziyade, devletin kendisinin dönüşüme uğramaya başladığı görülmektedir. Bu dönüşümde ise askerî ve siyasî olayların etkisi olmuştur. Bu olaylarla birlikte ilk olarak yeni askerî okullar kurulmuştur. İlk açılan okul ise “Mühendishane-i Bahri-i Hümayûn”dur (1776). Daha sonra ise “Mühendishane-i Berri-i Hümayûn” adında kara mühendislik okulu açılmıştır (1795). Ardından “Askeri Tıbbiye” (1827) ve “Harbiye” (1834) açılmıştır. Abdülmecit 1839'da tahta çıkınca, Reşit Paşa'nın etkisi ile birlikte, “Tanzimat Fermanı” yayınlamış ve siyasal-sosyal bazı düzenlemeler yapılacağı duyurulmuştur (Akyüz, 2011:12). Osmanlı Devleti tarihinde önemli bir yer edinen Tanzimat Fermanı'nda eğitimde yenileşmeye hiç yer verilmemiş olsa da bu ferman ile başlayan Tanzimat-ı Hayriye dönemi, Türkiye'de eğitime yönelik çağdaş adımların atıldığı bir dönemdir. Bu dönemde mekteplere devlet tarafından mali yardımlar yapılmaya başlanmış, öğretmenler yetiştirilmiş ve daimi maarif teşkilatı kurulmaya çalışılmıştır. Böylelikle Osmanlı Devleti hem modern eğitimin gerekliliğini kavrayarak, ıslahatlar yapmış hem de geleneksel eğitimi korumaya çalışmıştır. Ancak bu durum, eğitim alanında karmaşaların yaşanmasına, yapılan ıslahatların tam olarak anlaşılmasına ve muhaliflerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Ceylan, 2012:16). Osmanlı Devleti zamanında özel sektöre ilişkin ticari faaliyetlerin devlet tarafından desteklenmemesi ve ticari faaliyetlerin belirli grupların tekelinde olması nedeniyle ticaret eğitiminin temeli sayılan muhasebe düşünce sistemi gelişmemiştir. Böylelikle de ticari eğitim ve muhasebe eğitiminde Avrupalı ülkelerin gerisinde kalmıştır. Bu alandaki ilerleme “ilk muhasebe öğretim okulu” olarak da adlandırılan “Bab-Defterdari Mektebi” nin (1836/1839) açılması ile başlamıştır. Osmanlı Devleti'ndeki devlet muhasebesi ve maliyeye yönelik kalifiye elaman gereksinimi bu açılan okulda usta-çırak ilişkisiyle karşılanmıştır (Sağlamyürek, 2014:45).

Osmanlı döneminde mesleki eğitim, genel itibariyle Ahi Birlikleri, Loncalar ve Gedik Teşkilatları aracılığıyla yapılmıştır. 1847'ye kadar sanat ve zanaat, ustadan çırağa geçme yöntemi aracılığıyla öğretilmiştir (İmamoğlu, 2010:7). Mithat Paşa'nın Tuna Valisi iken 1860'da Nis'te,

1864'te Rusçuk ve Sofya'da açmış olduğu “İslahhâneler” Mesleki Teknik Öğretim kurumlarının temeli sayılır. Yine Mithat Paşa'nın 1865'te Rusçuk'ta öksüz kızlara yönelik açtığı “İslahhane Kız Sanat Okullarının” öncüsü olmuştur. Bununla birlikte Mithat Paşa'nın 1868'de İstanbul'da açılmasına öncülük etmiş olduğu “İstanbul Sanayi Mektebi” ise sanatlar, sanayi, dökmeçilik, demircilik, mimarlık, makineçilik imalat gibi derslerin olduğu müfredat eğitimi ile başlayan ilk modern sanat okulu olma özelliğine sahiptir (Aksakaloğlu, 2013:52).

2.3. Osmanlı İmparatorluğu'nda Cumhuriyet Öncesi Muhasebe Ve Ticaret Eğitimi

Cumhuriyet öncesi dönemde, muhasebeye okul eğitim-öğretimi olarak bakıldığında, Osmanlı Devletinin kuruluşundan Tanzimat'a kadar faaliyet gösteren okulların hiçbirinde muhasebe eğitimi verilmemiştir. Bu dönemde eğitim, Hazine-i Amire'de usta-çırak ilişkisiyle yürütülüyordu. Yani bu eğitim bağımsız bir eğitim kurumu olarak verilen bir eğitim değildi. Ancak okullarda muhasebe eğitiminin Osmanlı Devleti'nde öncelikle yabancı okullarda verildiği görülmektedir (Güvemli, 2000: 90). Osmanlı Devleti'nde muhasebe mesleği, genel itibariyle devlet muhasebesinde doğmuş ve gelişme göstermiştir. Osmanlı Devleti, ekonomik yaşamda devletçi tutumu ve Ahilik, Lonca ve Gedik düzenlerinin, üretimi yerel gereksinimle sınırlama eğilimleri sebebiyle özel kesim küçük işletmeler şeklinde kalmış ve bu işletmeler de hesaplama gereksinimini basit kayıt düzeniyle karşılamaya çalışmışlardır (Güvemli, 2005:18). Daha sonrasında Tanzimat (1839) ile çağdaşlaşma başlayınca, Türkiye'deki ilk muhasebe okulu ise 1839 yılında açılan Bâb-ı Defterdârî Mektebi” açılmış, Kanunname-i Ticaret (1850) kabul edilmiş ve bu yasa beraberinde ticaret, tüccar kavramları ve çift taraflı defter sistemi batı standartlarıyla Türkiye'ye gelmiştir. Ancak uygulamaya geçecek altyapı hazır olmaması sebebiyle, yasanın uygulanması yalnızca yabancı sermayeyle kurulmuş işletmeler tarafından olmuştur. Daha sonra Mülkiye Mektebi (1859) kurulmuştur. Esas amacı, devlet hizmetinde çalışacak kişiler yetiştirmek olan mektebin ders programlarına 1877'den itibaren muhasebe dersleri eklenmiştir. 1879-1885 yılları arasında, devlet öncelikle kendi çağdaş denetleme örgütü olan “Heyet-i Teftişîye”yi kurmuştur. Bu örgüt Türkiye'deki “ilk çağdaş mali denetim örgütü”dür. Osmanlı Devleti, 1879-1880 yılları arasında, devlet muhasebesinde kullanılan merdiven yöntemini bırakıp “çift yanlı kayıt yöntemi” ne geçiş kararı almıştır. Bu kararın sonrasında, Türk yazarlar, Fransız muhasebe kültüründen faydalanarak, çift yanlı kayıt yöntemini tanıtan kitaplar yayınlamaya başlamışlardır. Okul ders programlarına da söz konusu yöntemi öğretici dersler konulmuştur. Daha sonrasında ise çağdaş işletmeciliği öğretip, muhasebeci yetiştiren “Hamidiye Ticaret Mektebi” (1883), eğitime başlamıştır (Güvemli, 2011:137-138; Özkul, 2012: 233- 234). Bu okul, 1889 yılında Maarif Nezareti' ne bağlanıp, ileride tekrar açılmak kaydıyla kapatılmıştır. Okul sonrasında 1894 yılında Maarif Nezareti'ne bağlı olarak tekrardan açılmıştır. 1910 yılında mali cebir, daktilografi ve stenografi dersleri programa alınmıştır (İmamoğlu, 2010:27). 1926 öncesi dönemde, bugünkü gibi üniversitelerin henüz olmaması sebebiyle; muhasebe eğitimi daha çok İstanbul Ticaret Mektebi Alis-i, Mülkiye Mektebi, Darüşşafaka ve Askeri Rüştiye mekteplerinin vasıtasıyla verilmiştir (Durak, 2009: 39). Tüm bu açıklamalar sonrasında Osmanlı

İmparatorluğu'nda cumhuriyet öncesi muhasebe eğitiminin gelişimine ilişkin kronoloji oluşturulmuştur (Tablo 1) ;

Çizelge 1. Osmanlı İmparatorluğu'nda Cumhuriyet Öncesi Muhasebe Eğitimi Kronolojisi

Tarih	Gelişme
1309	Saadetname (İlhanlı Devleti'nin, muhasebe öğretisine katkı yaptığı ilk yazılı muhasebe eseri)
1727	Mesleki Eğitimin Başlangıcı
1828	Ermenice Muhasebe Kitabı Basımı
1836-1839	Bab-I Defterdârî Mektebi açılmıştır
1839	Türkiye'deki İlk Muhasebe Okulu Bâb-I Defterdârî Mektebi açılmıştır
1839	Batı ülkelerindeki ders kitaplarından çeviriler yapılmış ve muhasebe eğitimi, bu ilk kitaplarla uygulanmıştır
1845-1865	Cemiyet-İ İlmiye-İ Osmaniye'nin bünyesinde muhasebe dersleri verilmiştir
1859	Mülkiye Mektebi açılmıştır
1860	İstanbul Ticaret Nezareti'ne mahsus binada bir ticaret mektebi açılmıştır
1860	Modern Anlamda Mesleki Teknik Eğitim verilmeye başlanmıştır
1868	Mekteb-İ Mülkiye-İ Şahane açılmıştır
1870	Darülfünunda Ticaret Eğitimi verilmiştir
1871	Paris Siyasî İlimler Serbest Okulu açılmıştır
1875-1877	Hukuk Mektebi açılmıştır
1878	Mekteb-i Fünûn-U Maliye açılmıştır
1879-1885	Maliye Nezareti'ne Bağlı Heyet-İ Teftişîye'yi (Denetim Kurulu) Kurulması
1882	İstanbul Yüksek Ticaret Mektebi açılmıştır
1883	Hamidiye Ticaret Mektebi/ Hamidiye Ticaret Mekteb-İ Alisi eğitime başlamıştır (Bugünkü Marmara Üniversitesi)
1909	Maliye Memurları Mektebi açılmıştır
1914	Devre-İ İptidaiye (İlk Devre) ve Devre-İ İntihaiye (Son- Bitiş Devre) şubeleri açılmıştır
1914	Siyasal Bilgiler Fakültesi açılmıştır
1917	"Kız Ameli Ticaret Şubesi" açılmıştır
1922	İstiklâl Numune Mektebi açılmıştır

3. TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Günümüz dünyasında küreselleşme hayatımızın tüm alanlarında etkili olmaktadır. Eğitim de bu etkiden yüz yıllarca payını almıştır ve günümüzde gelişimine devam etmektedir. Dünyanın her yerinde eğitimin her düzeyine büyük önem verilmektedir. Bilhassa mesleki ve teknik eğitim, toplumların kalınması için oldukça önem taşımaktadır. Mesleki ve teknik eğitime ilişkin hızla değişen yönelimlerin etkisinden dolayı söz konusu koşullara uyum sağlayabilecek bir eğitim sistemine gereksinim duyulmaktadır. Bu sistem sayesinde iş gücü piyasaları tarafından talep edilen iş gücü niteliği de artırılmış olacaktır. Böylece günümüzde eğitim kuruluşlarının gerek bölgesel, gerekse ulusal ve uluslararası seviyede kendilerini ilerletip geliştirmeleri zorunluluk haline gelmiştir. Muhasebe eğitimi de bir mesleki eğitim türüdür. Muhasebe eğitiminde amaç,

kişiye bu mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerinin kazandırılmasıdır. Dolayısıyla muhasebe eğitimi alan öğrencilere mezun olduktan sonra sektörün gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olmaları sağlanmalıdır. Bu noktada gerek ticaret meslek liseleri, gerekse Yükseköğretim kurumları ders programlarını sektörün gereksinimlerini karşılayabilecek biçimde yapılandırmak zorundadırlar.

Muhasebe her işletmenin vazgeçilmez bir parçası olması sebebiyle muhasebe eğitimi de son derece önemlidir. İş dünyasında çok fazla farklı sektör ve bu sektördeki her işletmenin muhasebe bölümünün olduğu düşünüldüğünde muhasebe mesleğinin ve eğitiminin ne kadar önemli olduğu bir gerçektir. Ülkemizde de günümüzde en çok aranan nitelikli elemanların içerisinde muhasebe elemanları gelmektedir. Bu çalışmada ülkemizin kalkınmasında son derece önemli olan muhasebe konusundaki eğitim Osmanlı İmparatorluğu'nda Cumhuriyet öncesi bağlamda incelenmiştir. Muhasebe eğitimi, günümüzdeki modern muhasebe eğitime ulaşıncaya kadar çok fazla aşamadan geçmiş ve birçok gelişmenin etkisi altında kalmıştır. Gelecekte yapılacak olan çalışmalarda muhasebe eğitiminin Cumhuriyet sonrası gelişim süreci de değerlendirilerek karşılaştırılma yapılabilir. Bu çalışma Osmanlı İmparatorluğu'nda Cumhuriyet öncesi dönemde muhasebe eğitiminin kronolojik gelişim seyrini göstermesi bakımından son derece önemlidir.

KAYNAKLAR

AKSAKALOĞLU, H. (2013). Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebecilik Mesleğine Uygunluğu: Bursa İli Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

AKYÜZ, Y. (2011). "Osmanlı Döneminden Cumhuriyete Geçilirken Eğitim-Öğretim Alanında Yaşanan Dönüşümler". Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 1(2), 9-22.

ALTIN, M. (2009). Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Düzeyinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde.

BULUT, S. S. (2018). Marmara ve Ege Bölgesindeki Devlet Üniversitelerinin İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültelerinde Verilen Derslerin Mali Müşavirlik Sınavlarına Denkliği, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

CEYLAN, S. (2012). Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Ortaöğretim (1876-1920), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.

ÇAMTOSUN, İ. (2008). Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi Sürecinde Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitiminin Meslek Yüksek Okullarındaki Muhasebe Eğitime Etkileri: İstanbul'da Bir Alan Araştırması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÇEMREK, N. (2017). Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Muğla Meslek Liseleri Üzerine Bir Araştırma, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla.

DURAK, G. (2009). Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresi'nde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

GÜVEMLİ, O. (2000), Türk Devletleri Muhasebe Tarihi Osmanlı İmparatorluğu'na Kadar. Süryay Sürekli Yayınlar A.ř. İstanbul.

GÜVEMLİ, O. (2005). "Türkiye'de Ticaret Liselerinin Kuruluş Öyküsü". Muhasebe ve Finansman Dergisi, 28, 16-23.

GÜVEMLİ, O. (2011). "Türkiye'de Muhasebe Meslek Örgütünün Kuruluşu ve Geliřmesi". Muhasebe ve Finans Tarihi Vakfı Dergisi, 129-145.

İMAMOğLU, M. (2010). Ortaöğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KURNAZ, S. (2017). Muhasebe Eğitimi Veren ve Vermeyen Anadolu Liselerindeki Öğrencilerin Giriřimcilik Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bursa İlinin Orhangazi İlçesinde Bir Araştırma, Eskiřehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskiřehir.

ÖZKUL, A. S. (2012), "19. Yüzyıl Türk Yükseköęretiminde İşletme Eğitimi", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16, 223-241.

SAęLAM YÜREK, S. (2014). Etnik Yapıdaki Deęiřimin Muhasebe Düşüncesi Üzerindeki Etkisi: Hamidiye Ticaret Mektebi Örneği, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi Gümüşhane.